

Samfundsklasser repræsenteret blandt mine Indvandrere, idet dog de helt besiddelsesløse iflg. Sagens Natur er daarligst repræsenteret (Disp. p. 186 f.). Hovedpersonerne i min Bog tilhører helt gennemgaaende »de jævreste Lag« af det besiddende Borgerskab.

Det er fristende for mig med det samme at gaa ind paa andre af Anmeldelsens Indvendinger. Jeg skal dog blot bemærke, dels, at jeg har citeret Davidsohns Statistik over »Borge« uden at antyde, at den skulde være fuldstændig (tværtimod), blot for at give et Indtryk af, hvor anseelige Tal det drejer sig om, dels endelig, at naar jeg betegner den økonomisk-juridiske Skole som præget af »discipline philosophique« og netop ikke som »scientifique«, ligger der heri et Forsøg paa en Karakteristik af denne italienske Skole og desuden en Kritik af dens Metode.

Johan Plesner.

Svar.

Jeg skal indskrænke mig til ganske faa Bemærkninger i Anledning af den Antikritik, der ovenfor er blevet rettet mod min Anmeldelse af »L'émigration de la campagne« her i Tidsskriftet (10. R. III, 281—287). Paa den ene Side er det jo uigen-driveligt, at selv om Materialet til at studere middelalderlige Forhold i Firences Omegn maa forekomme os stort, hvis det sammenlignes med det tilsvarende for t. Eks. Danmarks Vedkommende, er det omvendt meget lille, hvis man lægger det ved Siden af, hvad man raader over for Europa i Almindelighed i de tre sidste Aarhundreder. Det florentinske Materiale bestaar af to nogenlunde fuldstændige Lokalarkiver; — hvorfor skal iøvrigt Arkivundersøgelser nu af Forf. betegnes som »arkæologiske Udgravninger og Rekonstruktioner«? — hvortil saa for hele det øvrige Omraade kun kommer en Del spredte Dokumenter og Krønikenotitser. Selv en Engel fra Himlen vil ikke paa Grundlag af et saadant Stof kunne naa til sikre Resultater, der gælder for alle de mange Lokalcentre, som fandtes i Firences

»contado«; meget mindre kan det gælde om en Nutids-Historiker, selv naar han er saa vel udrustet til sin Gerning som Bogens fortræffelige Forfatter. Ultra posse.

Paa den anden Side vilde det gøre mig ondt, hvis jeg havde udtrykt mig saa utydeligt, at Forf. med Rette kunde tillægge mig den Mening, at »det vil være mere end vanskeligt at føre Bevis for, at en Del af Købmandsstanden kan stamme fra de jævne Lag af Bondestanden«. For det første vil man ved at slaa op paa Anmeldelsens Side 286 Linje 9 se, at jeg ikke har sagt »Bevis for«, men »Bevis for eller imod«. Men Hovedsagen er, at det tydeligt nok ses, at jeg her taler om de afhængige Fæstebønder (coloni) fra de ubefæstede »villae«, der virkelig udgør »de jævne Lag af Bondestanden«, derimod ikke om de frie Selvejrbønder, saaledes som Forf. mener. Det synes mig en Svaghed ved Dr. Plesners Undersøgelse, at han savner Blik for Tilstedeværelsen i Firenzes Contado af disse coloni, der ikke kan have haft mindre Betydning end de tilsvarende Fæstebønder i Bolognas Opland. Disse florentinske Fæstebønders Udvikling er ikke belyst i hans Bog, og det er vel muligt, at den ved nærmere Undersøgelse kan vise sig at bestyrke den gamle Davidsohnske Theori, som Forfatteren nu mener fuldstændigt at have aflivet.

Hvad derimod Selvejrbønderne angaar, lader mine Ord formentlig ikke Mulighed for nogen Tvivl. Paa Anmeldelsens S. 284 L. 24 staar der udtrykkeligt, at Dr. Plesner »paaviser«, at de der flytter ind til Firenze, er Flertallet af »Jordejerne« over Hovedet; og samme Side L. 33, at »Firenzes Storborgere er netop identiske med disse indvandrede Adelsmænd og Grundejere«. Under disse Forhold kan der umuligt i Ordene S. 285 L. 35, at »Storkøbmandene kom fra Landadelens Rækker«, ligge nogen Benægtelse af, at de almindelige Købmænd paa deres Side »kom fra Selvejrbøndernes Rækker«.

Endnu kun to Smaabemærkninger. Jeg har ikke (S. 285 L. 31) gjort den Bemærkning om den studerende Stand, som under Forsvarshandlingen fremsattes »fra anden Side«, til min, men jeg har kun peget paa, at den ikke bekræfter Forfatterens

These. Endelig maa jeg stadig finde det uheldigt af ham at tillægge Davidsohns Kastelfortegnelser nogen som helst Betydning. Det er ikke gjort med nu at indrømme, at de er ufuldstændige, men dog »giver et Indtryk«. Naar man vilde sammenligne Lister over de Kasteller, som nævnes i Dokumenter i de forskellige Aarhundreder, og var klar over Listernes Ufuldstændighed, maatte man i hvert Fald have Grund til at antage, at den samme Kvotient manglede for hvert Aarhundredes Vedkommende. Det modsatte er Tilfældet. Den rene Tilfældighed foreligger.

Knud Fabricius.
